

Telefon št. 30-40

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. Telefon št. 30-40.

Kakšne so možnosti za rešitev invalidskega vprašanja v naši državi?

(Okrog revizije invalid. vprašanja.)

V razgovorih, ki smo jih tolikokrat imeli s finančnimi ministri, prej in sedaj, nam je bila vedno predočena nepremagljiva zapreka za koristno rešitev invalidskega vprašanja — vprašanje sredstev, pomanjkanje finančnih pogojev. Za dobro rešitev invalidskega vprašanja so gotovo potrebna materialna sredstva. Brez tega, kajpada in vemo dobro, ne gre. Na kakšen način bi se pa naj dobilo potrebna sredstva, da se davkoplačevalec ne preobremeni in da se obdavčeni z novim invalidskim davkom, ki ga že itak pod drugim imenom še vedno plačuje — to vprašanje tudi ni lahko. Mi, vojni invalidi in vse vojne žrtve ne želimo, da bi postali balast davkoplačevalcem, posebno ker je vedno običaj, da dve tretjini teže pade na ramena najmanjših, a ena tretjina in še manj na tiste, ki davkov v resnici prav ne čutijo.

Ali rešitve invalidskega vprašanja tudi ni treba iskati na tej strani in s te strani. Za nas je to že zdavnaj jasno in se zoper to tudi upiramo.

Že cela leta iščemo rešitve, ki bi dala potrebna finančna sredstva, in bo izven novih davkov. Takšnih solucij, načinov, je več. Razumljivo, da se država v nobenem slučaju ne more osvoboditi od tega, kar daje sedaj. To mora ostati. Vsako leto bi morala vnesti v državni budget gotove vsote za vzdrževanje vojnih žrtev in za vzdrževanje njihovih ustanov. Kot baza bi se morala vzeti dotacija, ki je bila za vzdrževanje vojnih žrtev določena in rabljena že dosedaj. Tisto pa, kar je še potrebno, da bi se invalidsko vprašanje rešilo kakor je to potrebno — se mora najti na drugi način.

V razgovorih, ki smo jih imeli pred nekaj dnevi z gospodom ministrom vojske in mornarice, smo poudarili, da je mogoče, z ozirom na današnjo finančno situacijo, ki je v naši državi, in poleg dobre volje odločujočih, poskrbeti dovolj sredstev za pravilno in pravično rešitev invalidskega vprašanja. Gospod minister je rekel, naj se mu da izdelan načrt, ki bi se potem lahko sprejel in uveljavil.

To bomo tudi naredili. Ker pred nami leži že material, pripravljen za

državno komisijo, ki je določena, da izdelata načrt novega invalidskega zakona. Tej komisiji bomo predložili vse predloge, ki bi preskrbeli finančna sredstva, ki so potrebna za dober in pravičen invalidski zakon.

Rečemo pa že zdaj, da je predpogoj za dobro rešitev invalidskega vprašanja priznanje vseh, ki so vojne žrtve. To bi naredilo novo avtonomno telo, ki bi se izključno pečalo samo z vprašanji vojnih žrtev, z izplačevanjem invalidnin in s podeljevanjem socialnih podpor v vseh mogočih oblikah.

In ker je ta problem prvovrstnega značaja in pomena tudi za državo in globoko posega v dobro in sigurno narodno odbrano, vzgoji mladine, mu mora država posvetiti vso svojo pozornost. Poudarjamo pa pri tem to, da mora biti pri vsem tem dobra volja. Mi ne trpimo toliko radi pomanjkanja finančnih sredstev kakor vsled

Koliko je stvarno v naši državi vojnih žrtev?

Tako smo vprašali pred polnimi osemnajstimi leti. In nikdo nam še do danes na to vprašanje ni odgovoril. Edina država smo med državami, ki so bile v svetovni vojni, ki še nima točne statistike o vojnih žrtvah. Zakaj se ni izvršilo štetje vojnih žrtev v naši državi, sicer ne vemo, ali lahko slutimo.

Namen tega je bil, da se nekako potlači pojem vojnih žrtev, češ, saj jih ni, a to kar je, je zelo malo. Kajti statistika vojnih žrtev bi se lahko brez posebnega truda naredila in to po finančnih direktivah, po invalidskih sodiščih in potom občin.

Če je to zmoglo Udruženje vojnih invalidov, katero nima nobenega drugega aparata kakor svoje Krajevne, Oblastne odbore in Središnji odbor, potem bi to tako mimogrede lahko izvedla vlada. Ali to se nihotelo narediti, da bi se ne pokazala resničnost. In zato je vsako koristno popravilo invalidskega zakona bilo s tem tako rekoč onemogočeno. »Osrečevalci«, ki so skrojili invalidski zakon leta 1929,

nevednosti in malomarnosti nekaterih ignorantov, ki so nas tudi pripravili v današnji obupni položaj.

Finančne možnosti za dobro rešitev invalidskega problema so izven rednega državnega budžeta, brez vsake zveze z državnim budžetom in v nobeni zvezi z občinskimi in drugimi davki. Radi pomanjkanja prostora ne moremo teh možnosti tukaj naštevati, ali jih bomo polagoma objavili.

Toliko za danes.

(Po »Ratnem Invalidu«.)

Rojstni dan Nj. Vel. Kralja Petra II.

Dne 6. septembra 1937 bo imel svoj 14. rojstni dan naš Visoki Pokrovitelj Njegovo Veličanstvo Kralj Peter II.

Iskreno se radujemo obletnice svojega preljubega mladega Kralja in mu iz vseh naših src častitamo ter želimo obilo sreče in zdravja Njemu in Njegovemu Visokemu Kraljevskemu domu. Naj Ga Bog ohrani dolgo let na čelu naše Domo-vine Jugoslavije.

lidnino 272.466 vojnih žrtev, a okrog 160 tisoč vojnih žrtev je čakalo na rešitve.

Če od tega odštejemo 1% smrtnih slučajev od leta 1926 dalje, dobimo približno okroglo številko 400 tisoč vojnih žrtev.

To bo tako rekoč stvarno točno število vojnih žrtev v Jugoslaviji.

Po invalidskem zakonu od l. 1929 dobiva nekoliko manje kakor 100 tisoč vojnih žrtev invalidnino. Če odštejemo 50 tisoč vojnih žrtev, ki nimajo po zakonu nobene pravice, da bi prejemale invalidnino — je invalidski zakon od leta 1929 črtal okrog 300 tisoč vojnih žrtev.

In to je številka, ki strašno vpije in iz katere izvira in prihaja ogromna nezadovoljnost vojnih žrtev, pozabljenih od domovine Jugoslavije napram ljudem, ki so imeli korajžo, da so poglani v siromaštvo in bedo ogromno število junakov, ki so žrtvovali svoje najdražje za osvoboditev in za zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, za državo Jugoslavijo.

Iz tega so tudi anomalije, da se za 400 tisoč vojnih žrtev letno izplačuje le komaj nekako 140 milijonov.

Po vseh teh podatkih naj bi naša javnost pomislila, pregledala in razumela, da mi nismo nezadovoljni zato, ker smo »razvajeni«, ali zato, ker svoje zasluge »precenjujemo«, ampak zato, ker so nam odvzete vse možnosti za najskromnejše življenje. In še pri vsem tem to, da tudi tiste dobre odločbe invalidskega zakona, ki so v § 20 (zdravljenje v zdraviliščih), § 27 (trafike in koncesije) se trdovratno prezirajo in vključ zahtevam, jih odločujoči faktorji oblasti ne upoštevajo. Dokazov in pritožb konkretnih, več kakor dovolj in smo jih iznesli že v knjižici »Beseda o zaščiti vojnih žrtev« in jih iznašamo v vsaki številki »Vojnega invalida« in jih dajemo tudi na vsa odločilna mesta z odločnimi protesti, da tako ne sme iti in da se bomo branili.

Ako danes zahtevamo, da se ukine invalidski zakon iz leta 1929, delamo to vsled skrajne potrebe, da rešimo 300 tisoč do sedaj nepriznanih vojnih žrtev in da mladino, ki vse to gleda, rešimo pred vstajanjem mržnje, ki se pojavlja do domovine, gledajoč na te krivice in pozabljenost, ki so jih deležni branilci in žrtve domovine. Zahtevajoč to, vršimo ob enem veliko delo državljanske miselnosti in veliko delo pravega nacionalizma.

»Beseda o zaščiti vojnih žrtev«
je obtožba, ki kriči v nebo o krivicah, ki jih trpe žrtve vojne

Živi spomini

Vojna sirota Ivan Škrli, v Dobcu, Begunje pri Cerknici, nam je napisal te svoje spomine na strašne dni, ko je moral oče na bojišče, od koder se ni več vrnil. Bil je takrat star 3 leta, zdrav, vesel fantek. Grozote vojnih let, glad, so ga starega 7 let priklenili na posteljo, h kateri je priklenjen še danes z omrtvičenimi udi. — Otroškega smeha ni poznal, mladosti ni okušal. Borba, da se ga prizna po invalidskem zakonu, je trajala do danes, in je uspela. Zdaj je priznan s skromno invalidnino 160 Din mesečno.

Moj dedek mi je pripovedoval:

»Majhen, komaj dve, tri leta si bil star, ko je prišel strašen ukaz tujega gospodarja, pod katerim smo živeli Slovenci in govoril: — Mobilizacija. Vse pod orožje. Na bojišče, da branite domovino.

Dedek me je pobožal po licu in lasch in pristavil:

— Domovino, da, tisto, ki ni bila domovina Slovencev, ampak naših tlačite-

ljev, tisto domovino je ukazoval krvoločni ukaz, morajo iti branit Slovenci.

Pa sem vprašal:

— Dedek, kaj bi bilo, če bi ne šel?

— Kaj bi bilo, je rekel. — So bili, ki so samo nekoliko preglasno rekli uporno besedo zoper gospodarjev ukaz, pa so jih odpeljali v ječo in na morišče. Če bi tvoj oče ne ubogal, bi ga ustrelili.

Zakaj, krvoločni je bil gospodar-tujec in njegovih hlapeci so bili neusmiljeni.

— Kakšen dan pa je bil, ko je dobil moj oče tisti strašen ukaz, sem vprašal.

— V nedeljo popoldne je bilo, je odgovoril dedek. — Pred to hišo je stala precejšnja gruča ljudi.

Kar pride poštni sel in pravi:

— Škrli Franc!

— Bila sva dva Škrlija Franca, jaz in tvoj oče.

— Kar imate, meni izročite, sem rekel.

— Vi ste prestari, je odvrnil in izročil pismo tvojemu očetu. Poziv na vojno!

Takoj drugi dan je moral tvoj oče na zbirališče. Nekaj dni je bil v Ljubljani, nato pa so ga z mnogimi drugimi odpe-

so poskrbeli, da se resnično število vojnih žrtev zataji.

Uredba od 17. januarja 1937, ki je samo poskusila, da popravi nekatere grde odredbe tega zakona, je zagledala beli dan, ker je finančni minister verjel vodstvu našega Udruženja, da se predvideni finančni efekt ne bo povečal, ako se uveljavi uredba. Udruženje je proračunalo ta finančni efekt na podlagi pomanjkljivih statističnih podatkov, ki jih je samo s svojimi odbori zbiralo. Če bi tega ne bilo in ne dobre volje finančnega ministra, bi tudi tega najbolj skromnega popravka invalidskega zakona ne bilo.

Koliko je torej v resnici vojnih žrtev v naši državi?

Preglejmo zopet samo naše podatke in najdemo približno številko: 400 tisoč.

Kako smo našli to številko?

Zadnji statistični podatki o številu vojnih žrtev, s katerimi je razpolagalo ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja, so bili iz l. 1926. Koncem tega leta je prejemale inva-

ljali na bojišče. Bil je kmalu ranjen. Prestrelili so mu desno stran prsi in roko. Zdravili so ga, dali mu nekaj dni dopusta, da se je okrepečal, nato je moral zopet na bojišče.

Posloveli smo se z bolečinami v srcu, mama je jokala, jaz, starec, sem jokal. Ko mi je podal roko in šel, se je še na cesti obrnil, prišel nazaj, poljubil tebe, tvoje bratce in mene. Naročil mi je, da naj skrbim za vas, če ga ne bo več nazaj. Slutil je, da ga ne bo več — moral je v smrt. Kajti ni se več vrnil. Ni bilo nobenega glasu o njem, bil je proglašen za mrtvega.

Tako mi je pripovedoval dedek.

In tudi dedeka ni več. Odšel je k večnemu počitku. Ostali smo otroci in naša mama sami. Kaj smo vse pretrpeli, koliko smo prejkali — ni mogoče zapisati. Meni so otrpili udi... 7 let mi je bilo... vse se je zrušilo v meni. Zdaj sem prikovan na posteljo že cela leta in spomin na vse tiste dni sedi v meni.

Pozdravljam vas vse vojne žrtve, vaš Ivan Škrli.

Pravica in krivica

V knjigi knjig stoji pisano: O, ubogo srce človekovo, lastnina mnogih nezakonitih gospodarjev, biser med prešiči! Kako si otopelo vsled dolgega suženjstva in kako si postalo mračno vsled dolge noči!

Ko se čisto srce pogovarja z nečistim srcem — je vojna. Ko se nečisto srce pogovarja s čistim srcem — tudi to je vojna. Le tedaj, ko se čisto srce pogovarja s čistim srcem, tedaj je to veselje, mir — čudež!

Katero srce je čisto in kako lahko pravično odgovori na sledeči dve kratki in javni vprašanji:

1. Ko kakšen velik uradnik, ki je že v pokoju in prejema pokojnino, postane poslanec, ali senator, ali ob-

činski uslužbenec kot začasni pisar ali dnevničar, tedaj takšen upokojenec, dokler je v kakšni začasni službi, ne izgubi svoje pokojnine ter jo prejema poleg svoje pokojnine.

2. Ko dobi kateri vojni invalid, ki mu je do trebuha odrezana noga ali do ramena roka, službo, se mu ustavi invalidnina vse do tedaj, dokler je v službi kot dnevničar ali pisar.

Oba ta slučaja ne moreta biti pravična. Zato naj juristi, tisti, ki imajo čisto, človečansko srce, objasnijo to vprašanje, na kateri strani je resnična, čista resnica: ali na strani prvih, ali na strani drugih?

M. Nikolić v »R. I.«

Važna navodila za invalidske polovične in proste vožnje

Z dnem 22. avgusta 1937 je stopil v veljavo nov pravilnik o voznih olajšavah za vojne invalide, ki smo ga objavili v naši številki 7 od 1. julija 1937. Ker se je postopek mnogo izpremenil, naj veljajo za naše člane sledeča pojasnila in navodila:

Po čl. 4 pravilnika uživajo vojni invalidi za privatne potrebe po železnicah in državnih ladjah polovično vožnjo 12krat na leto. To olajšavo pa je smatrati tako, da velja vsaka vožnja zase in sicer tja prva vožnja, nazaj kot druga vožnja, torej 6 voženj za tja in nazaj. To se vidi iz tega, ker ima list v legitimaciji za dotično leto 12 rubrik in za vsako karto se žigosa po ena rubrika. Na ta način invalidu ni treba potovati nazaj iz dotične postaje kamor se je pripeljal, pač pa iz poljubne postaje, lahko tudi po drugi železnici. Na primer ako kdo potuje iz Celja v Maribor, se lahko vrne tudi iz Dravograda v Celje.

Železniške legitimacije bodo drugačne in sicer plave barve, na platnicah pa bo natisnjeno »50% popusta za 12 potovanj na leto.« Z novim letom 1938 bodo morali imeti vsi invalidi nove legitimacije, ki bodo veljavne za 5 let.

Stare legitimacije pa veljajo samo še to leto. Kar še ni podaljšanih za to leto, jih podaljša še ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja v Beogradu. Mnogo naših članov ima stare legitimacije še pri tem ministrstvu, ki čakajo na podaljšanje.

Ako bo kdo za leto uporabljati še staro legitimacijo, ki ima še podaljšano od ministrstva, lahko zaprosi za kupon, da mu ga železniška direkcija v Ljubljani izda še za 6 voženj. Za kupon je treba plačati 2 Din v gotovini. Kupon se potem prilepi v legitimacijo.

Vsak pa lahko takoj zaprosi za novo železniško legitimacijo.

Iste se naročajo preko občin upravnih oblasti I. stopnje, to je preko sreskih načelstev, v Ljubljani, Mariboru, Celju in Ptujju pa preko mestnih poglavarstev.

Za novo legitimacijo je treba predložiti fotografijo (6 cm široko in 9 cm visoko), overovljen prepis rešenja Višega invalidskega suda iz Beograda, zadnji odrezek nakaznice invalidnine in 20 Din v gotovini.

Zadaj na vsaki fotografiji mora biti priimek in ime dotičnega. — Onim, ki vsled davka ne prejema invalidnine, seveda ni treba odrezka.

Upravne oblasti napravijo spiske prosilcev novih železniških legitimacij, v katerih označijo priimek, ime in čin pri vojakih.

Spiski morajo biti overovljeni, podpisani in opremljeni z žigi oblasti.

Krajevne organizacije našega združenja, ki bodo zbirale naročila svojih članov, naj napravijo v duplikatih svoje spiske ter predložijo po en spisek sreskim načelstvom (mestnim poglavarstvom). Mogoče bodo oblasti kar dotične spiske potrdile in jih odposlale Direkciji

državnih železnic v Ljubljani. Duplikati ostanejo organizacijam za domačo kontrolo.

Spiski naših organizacij naj imajo sledeče rubrike: 1. Tek. št.; 2. priimek in ime; 3. čin v vojski; 4. št. in datum rešenja; 5. prejema invalidnino; 6. opomba.

Denar za legitimacije naj se skupno izroči sreskemu načelstvu (mestnemu poglavarstvu).

Ako pa se naroči za leto samo kupone k starim legitimacijam, je treba za dotične napraviti posebne spiske, v katerih naj se v opombi napiše »naročajo samo kupone za 6kratno vožnjo v letu 1937«. Pobera pa se od vsakega po 2 Din.

Priporoča se vsem, da rajši naroče kar takoj nove železniške legitimacije, ker drugo leto jih bo težje hitro dobiti.

Po naših poizvedbah pri Direkciji drž. železnic v Ljubljani, ho za leto stare legitimacije podaljšalo še Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja v Beogradu. Mislimo pa vendar, da so za to upravičene že tudi krajevne oblasti po novem pravilniku.

Po čl. 13 občega pravilnika o voznih olajšavah (Sl. Novine Br. 156-1936) tudi podaljšujejo invalidske železniške legitimacije za nadaljna koledarska leta oblastva, ki so pooblaščenca za naročbo istih, torej tudi sreska načelstva (mestna poglavarstva).

Glede brezplačne vožnje za invalide ni nobenih izprememb. Kadar potuje invalid na poziv k zdravljenju, ortopediranju ali pregledu, mora imeti poleg objave svojo železniško legitimacijo.

Za dotične pa, ki sploh ne bi imeli železniških legitimacij, so predpisane druge legitimacije s fotografijami, ki jih izdajo sreska načelstva (mestna poglavarstva).

To velja zlasti tudi za vdove ali sirote, ako dobe brezplačno vožnjo v svrhu zdravljenja. Ker oni nimajo stalnih železniških legitimacij za polovično vožnjo, bodo morali pri sreskih načelstvih (mestnih poglavarstvih) dobiti neke druge legitimacije s fotografijami. S samo objavo dotičnega oblastva, ki jih poziva, se na ta način ne bo mogel nihče voziti, pač pa bo moral imeti vsak poleg objave ali svojo redno železniško legitimacijo za polovično vožnjo, ako pa iste nima, pa drugo legitimacijo. Mislimo, da bo tudi zadostovalo, ako bo sresko načelstvo na objavo prilepilo sliko in jo žigosalo ter pripisalo, da se potrjuje identičnost dotičnega.

Oblastni odbor združenja vojnih invalidov v Ljubljani je naprosil Kr. bansko upravo, da naj z okrožnico opozori vsa oblastva I. stopnje na te predpise, da ne bodo delali vojnimi žrtvam neprilik.

15 do 17 letna deklica in 15 leten fant, brez ali revnih starišev, zdrava, razumna, gibčna in poštena, dobila dobro službo.

Naslov:

Kantina, Radvanjska c. 46
Maribor.

Izobčeni

Če bi se paragrafi nesrečnega invalidskega zakona iz leta 1929, ki vsaj nekaj nudijo vojnim žrtvam, kakor so § 26, ki zahteva, da se mora vojne žrtve zaposliti in § 27, ki zahteva, da imajo vojne žrtve prvenstveno pravico na trafike in koncesije in § 20, ki določa zdravljenje za vojne žrtve, izvrševali kakor to zahteva zakonodaja — bi invalidski zakon še ne bil tako strašen.

Ali ti paragrafi se briskirajo. Paragraf 20. invalidskega zakona, zadnji odstavek, pravi:

»Invalide pošilja v kopalnišča in klimatska zdravilišča ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, ali organ, ki je za to pooblaščen, toda število poslanih invalidov sme znašati v glavni sezoni do 3%, pred glavno in po glavni sezoni pa 10% stalnih posetnikov minulega leta.

Zakonodajalec je verjel, da bodo izvrševalci zakona celo preveč socialno čuteči in se je bal, da bi zdravilišča preveč ne napolnili z vojnimi žrtvami, zato je rekel, da sme znašati do 3% in do 10% obisk vojnih žrtv. Torej, več od 3% in več od 10% pa ne sme znašati.

Kako se je zakonodajalec motil. Oblastniki, ki določajo in rešujejo prošnje invalidov, ki prosijo za zdravljenje v tem ali onem zdravilišču, sploh v glavni sezoni nočejo nobenega poslati, a če vseeno morajo, gre to hudičevo trdo.

Letos je bila vložena, kolikor nam je znano, samo ena prošnja vojnega invalida v zdravilišče Dobrno pri Celju in ena v zdravilišče Rogaška Slatina za glavno sezono. Do 3% lanskega obiska bi pa moralo biti prostih mest, torej, če je bilo lani recimo nekako 4000, bi letos vojnih žrtv lahko bilo do 120.

»Ne, po sezoni,« je bil odgovor na intervencijo.

»Zakaj ne?« smo vprašali. »Zakon določa, da mora biti zdaj, ko je glavna sezona.«

»Ne,« je bil zopet odgovor. »Če pride invalid v glavni sezoni v kako zdravilišče kakor je Rogaška Slatina in Dobrno, bi to škodovalo renomeju (ugledu) zdravilišča, gostje bi bili nevoljni in trpelo bi gospodarstvo zdravilišča.«

Tak približno je bil odgovor na našo zahtevo.

Torej baš tisti gospodje, ki bi morali že po svoji službeni dolžnosti štiti in paziti, da se izvršujejo določila zakona, ga zelo grobo kršijo. Da ne govorimo o kakšnem socialnem čustvu, oni celo ponižujejo človeka-vojnega invalida, češ, izobčenec si, pohabljenec, ne spadaš med ljudi, zato čakaj, da boš šel v zdravilišče po sezoni.

Oblastni odbor pa je pokazal z vso energijo, da ne dovoli kršitve zakona, še manj pa bagateliziranje in ponižanje vojne žrtve. Svoj protest je povedal kr. banski upravi in na najvišja mesta v Beogradu, pa bomo videli, ali smo vojne žrtve po sili državljani, za katere ne veljajo, četudi v njih plus uveljavljeni zakoni, ali pa državljani, ki smo za državo dali več, kakor pa gospoda, ki nas zdaj bagatelizira.

Ni pa tudi nič res, da bi se gosti zdravilišč, posebno ne inozemski — (mogoče domači) sramovali vojnega invalida, ker vemo, kako v drugih državah, od koder so baš tudi gosti v teh zdraviliščih, spoštujejo in cenijo vojne žrtve.

Se vedno nam prihajajo vzpodbudni pozdravi od občin, šol, župnišč in drugih, ki pošiljajo za brošuro po položnici 4, 10, 20, 50 Din, zraven pa pozdrave, kakor:

»Nastopili ste odločno in po zahtevah primerno!«

»Veseli nas, da ste še, kakor na bojiščih! To hočemo, kar je naše! Le vztrajno in korajžno!«

»Da so mogoče takšne krivice, da je mogoča takšna pozabnost, bi ne verjeli, če bi zdaj ne čitali!«

Nespoštovanje § 27

(Beseda k predstoječim revizijam trafik.)

V vseh točkah in slučajih, kjer treba vojni žrtvi kaj vzeti, se §§ invalidskega zakona izvršujejo do pičice točno in natančno.

V vseh slučajih, kjer §§ invalidskega zakona dajejo vojnim žrtvam kakršnekoli privilegije, prednost ali prvenstvo, se na vse načine tega ne priznava in krši.

Pri kinokoncesijah smo doživljali čudovito obračanje paragrafov in določb invalidskega zakona, nenavadno gibčnost, izlesti iz zagate. Ali pustimo danes kinomatografske koncesije. — Pogledjmo prvenstveni privilegij, ki ga imajo vojne žrtve, to je podelitev trafik, ali kakor se uradno pravi »mala prodaja tobaka etc.«.

Najmanj 50% vseh trafik mora, zakon pravi »mora« odstopiti monopolska uprava invalidom.

Pravilnik monopolske uprave pa določa, da ne sme biti razdalja od ene trafike do druge pod 100 metrov (razen tam, kjer je velik promet, tam to ne drži).

Ali brezobzirno se podeljujejo trafike, če se gre za konkurenco vojnemu invalidu. Ne gleda se niti na predpisano razdaljo. Konkurenceinvalid dobi trafiko, pa četudi je od najbližje trafike razdalja manjša kot 100 m. V Brežicah, Starem trgu in drugod so taki slučajji.

Invalid, ti pa kar crkni, saj je že čas, če nisi hotel na bojišču.

To je izvleček, esenca vsega tega kršenja § 27. invalidskega zakona.

Če pa že to ne gre, pa se vsaj v tistem malem kraju, kjer ima invalid ali vojna vdova trafiko, podeli pod protekcijo še trafika premožnemu trgovcu, gostilničarju, njegovim zlahti etc., samo da se oškoduje vojno žrtve.

Mi delamo, da monopolska uprava pristopi k reviziji trafik. To revizijo bomo izsilili. Dovolj je že prošenj, pritožb in slabe volje.

Krajevni odbor, na primer, nam piše:

Pri reviziji trafik, ki se ima v kratkem izvršiti tudi v Ptujju, naj se reducirajo v prvi vrsti tiste trafike, ki ogrožajo existenco vojnih invalidov in njih rodbin. Neovrgljivo dejstvo je, da odkar obstoja nekaj novih trafik, vlada v vrstah naših članov beda in pomanjkanje. Docela neupravičeno odjedajo danes razne dobro situirane in nezaščitene osebe vojnimi žrtvam kruh. Mnenja smo, da zaslužijo vojne žrtve vsaj to priznanje, ki ga določa invalidski zakon. Ko smo se postavili oziroma ko so nas prisilili, da smo morali iti na bojišča, ko smo molče in tiho umirali za vstajajočo Jugoslavijo in darovali svoje najdražje, bi se nam za skromno zahvalo moralo nuditi vsaj dostojno življenje. Tako pa so zaščiteni tisti, ki niso nič žrtvovali, ali morda baš zato, ker niso nič žrtvovali.

Do leta 1921 je bilo v Ptujju le 9 trafik. Danes jih je seveda 15. Prebivalstvo se pa ni takorekoč nič pomnožilo. Iz tega je razvidno, da je 6 novih, vojnimi invalidom konkurenčnih trafik odveč.

Zakon o državnem monopolu, § 69, govori o zaščiti, ki jo uživajo vojne žrtve, ali vključ temu, gotovo po protekciji, so se podelile trafike v škodo vojnimi invalidom.

Zato zahtevamo, da se ukinejo trafike Petrovič, Kolarič, Tomše in Pavko. Zakaj?

Še uboga Avstrija, Madjarska, Rumunija in Bolgarija bolje skrbe za svoje vojne žrtve!

»Za koga pa smo plačevali invalidski davek in še ga pod skritimi naslovi plačujemo?«

»Vaš odločen protest nas je hudo okorajžil!«
In tako dalje...

Vsem naša zahvala in topel pozdrav!

So pa, redki hvala Bogu, ki so »Besedo« vrnili z opombo: »Ne sprejemem!« — Ali teh je največ izmed gospode.

Poslušajte:

1. Petrovič je lastnik 2 hiš in posestva. Njegova hčerka je uradnica na sreskem načelstvu v Ptuj, kjer dirigira vse stranke v očetovo trafiko in ima pri sebi celo zalogo, da prodaja. Ni čuda, da se na tak način zaslužek težkih invalidov Marona in Petka za ravno toliko zniža, kolikor je lastnik 2 hiš in posestva Petrovič, neinvalid, profitiral. Mora se ukiniti.

2. Kolarič je še mlada ženska, tudi posestnica hiše in vinograda, in tudi nezaščiten ter ima trafiko v škodo revama Langerholz in zaščiteni vdovi Franz. Niti predpisana razdalja se ni upoštevala. Smo na vsak način za to, da se ta trafika ukine, to zahteva socialni obzir.

3. Pavko je sicer vojna vdova, ni pa zaščiten. Ali je mlada in zdrava ter s svojo trafiko ogroža Lebenu, invalidu, ki komaj izhaja. Njej se naj podeli trafika na kolodvoru, da ne bo oškodovana in invalid Leben s tem zaščiten.

4. Tomše kot zdrava in mlada gospodična tudi ne spada med vojne žrtve, je izučena trgovka. Njena trafika je od trafike invalidov Marona in Petka, ki imata družini, oddaljena samo 76 metrov.

Se mora ukiniti.

5. Najkočljivejša zadeva, ki zahteva ravnostno odločitev, je trafika Maron in Petek. Oba sta pretežka invalida z veččlansko družino. Trafika donaja komaj za enega. Ker je Maron brez invalidnine, ima predzadolženo hišico, naj se ta trafika da samo invalidu Maronu, Petku pa trafika Petrovič. — Tako bo zadoščeno čutu socialnosti in medsebojnega prijateljstva.

*

Kakor je K. O. Ptuj točno in marantno opisal razmere glede trafik, so tudi v drugih krajih slične razmere.

Pri K. O. Ljutomer na pr. tudi nek državni uradnik odsvetuje ljudem, da naj ne kupujejo pri invalidu-trafficantu kolkov.

Pri K. O. Cerknica je vdova iz Starega trga, ki ima trafiko. Pred kratkim jo je dobil tudi trgovec, neinvalid, Ožbald. Trafika je komaj 50 korakov od trafike vojne vdove. Dobil jo je po protekciji. Na pritožbo pa še ni odgovora.

K. O. Slovenjgradec pa nam piše:

V Dovžah pri Mislinjah ima invalid Osoljak Rudolf trafiko, s katero se za silo preživlja. Je celo 100% vojni invalid. Ali zdaj je pa na nepojasnjen način dobil trafiko še tudi njegov sosed Jeromel Jože, ki ni vojni invalid. Ta druga trafika, ker je vse to v bližini meje, je popolnoma nepotrebna, a je s tem zelo oškodovana 100% vojna žrtev. Celih 17 let ima ta vojni invalid trafiko. Zdaj, na stara leta ga hočejo uničiti. Kako zagovarja oddelek finančne kontrole v Slovenjgradcu kot nadzorni organ to kršitev invalidskega zakona in kako je pri njem s čustvom socialnosti? ...

*

Bavec Vinko iz Brežic pa je 70% vojni invalid in invalid-borec s koroške fronte.

Človek bi moral verjeti, da je v državi, za ustvaritev katere se je direktno, aktivno boril, za katero je šel celo prostovoljno iz ljubezni do Jugoslavije, do Slovenije v bojni metež in bil tam pohabljen, prestreljen, tak borec-invalid spoštovan in cenjen. Da se mu vsaj skromna prošnja za trafiko z obema rokama odobri. Ne, njega se smatra kot balast.

Bavec Vinko je prosil za trafiko v Brežicah, a monopolska uprava v Zagrebu mu je s svojim rešenjem od 4. avgusta 1936, br. 5477 prošnjo zavrnila, češ, v bližini lokala v katerem bi naj imel trafiko Bavec Vinko, je že ena trafika in ker je v Brežicah že 7 trafik, kar je za Brežice dovolj. No, človek bi potem pač rekel, navajen vsega zlega, imajo torej prav gospodje v Zagrebu.

Ali zdaj je monopolska uprava sosedu, g. J. Reuhu, ki ni vojni invalid in oddaljen od sosednje trafike še 10 metrov manj, kakor bi bila trafika Bavčeva, če bi jo dobil, podelila trafiko. Razdalja med že obstoječo in novo trafiko je samo 20 metrov.

Kdo je »podvalič«? Finančna kontrola iz Brežic, ker je poročala monopolski upravi v Zagreb lažljivo poročilo, češ, da je v Brežicah zadostno število trafik, da prosilec dobro uspeva s svojo trgovsko obrtjo in da se je bati, da bi foto-kemikalije ne škodovale tobačnim izdelkom. Iz teh razlogov, razumljivo, je bila Bavec Vinku trafika odklonjena.

Takih neresničnih poročil in »podvalič« lokalnih finančnih organov imamo že več. Treba bo izposlovati, da se naj v takih slučajih, ko je vprašanje

dovoliti ali nedovoliti invalidu trafiko, monopolska uprava obrne tudi na Udruženje vojnih invalidov, da poveri resničnost poročil lokalnih finančnih kontrol.

*

In tako dalje... Čitajte uvodnik v »Vojnem invalidu« št. 6 »Protekcija«, zadnjih par odstavkov. Od vsepovsod same pritožbe in krivice.

Poskrbeli bomo in naša pest bo tresknila po vseh, ki kršijo invalidski zakon.

Kajti, dovolj smo molčali in trpeli!

Usoda invalidskih zadev pri invalidskih sodiščih

»Delo«, ki traja že celih osem let brez prestanka.

»Ratni Invalid« v Beogradu, piše:

Ekspeditivnost invalidskih sodišč je postala pravljica. Te pisarne so se spremenile v teh osmih letih v birokratska gnezda za medsebojno pomoč članov sodišča in istočasno v invalidske inkvizicije. Kaj bi govorili o častnih izjemah, ko je pa večina takšna in te častne izjeme ravno potrjujejo našo trditve.

Invalidski akti delajo potovanja, ekskurzije po vsej državi, obiskujejo vse oblasti, vse državne ustanove in občine, da, prav radi prekoračijo mejo in gredo v inozemstvo k našim poslanikom in konzulom, v dunajske arhive in v madžarske polke, kjer se »iščejo potrebni podatki«.

Ves ta čas prizadete vojne žrtve žive ob suhem kruhu (če sploh še tega imajo) in z obupom pričakujejo, kaj bo in kako bo reklo invalidsko sodišče, če bo sploh kaj reklo.

Cela leta trpi to »sčegetanje« z akti vojnih žrtev. Mnogi so med tem že odšli v večna letovišča in zdravišča — v arhive, ker je stranka, vojna žrtev, žalibog, tudi »odšla« in ni hotela počakati »visoke« rešitve.

Poskušavalo se je uradno in neuradno, da se temu enkrat pride v okom. Trudile so se tudi naše organizacije, da bi se pospešilo delo. Plačale so naše organizacijske blagajne izredno uradništvo za prepis rešitev — ali nič ni pomagalo. Invalidska sodišča so s svojim »kakor strela« naglim poslovanjem prekosila rusko administracijo 19. stoletja in turški način poslovanja. Izmišljena invalidska sodišča leta 1929, v glavnem kot sinekure (topla mesta), kakor pa nujnost potrebe »delajo« tudi danes kakor so »delala« 8 let in niti ne mika jih, da

bi začeli vsaj s tiho likvidacijo teh sodišč. Ona so tako rekoč večna na veliko »radost« vojnih žrtev, za katere se tako »vneto« brigajo.

Prej so še vsekakor vljudno in lepo odgovarjali na pismena vprašanja, danes niti tega ne več.

Nezadovoljstvo, ki traja že cela leta v vrstah vojnih žrtev, je podkrepljeno po veliki večini z delom teh invalidskih sodišč, v katerih zasedajo rimski patriciji, rojeni v Jugoslaviji. Človek se lahko jezi kolikor se hoče, lahko protestira in psuje — vse to do njih ne pride. Delo se vrši s polževo hitrostjo, rešitve so slične obsodbam kadijev iz turških časov. Ali je morda potem čudno, da našega glasu nikdo ne sliši? Ali je morda potem čudno, če se naše proteste meče v koš?

Nas vsa invalidska sodišča kot organi, h katerim smo s silo privezani, več ne zanimajo. Ali nas zanima: ali je še kdo, ki je več kakor oni v naši državi? Nekdo, ki bi jim vbrizgnil večjo dozo energije, da poskočijo iz svoje letargije in da se ohlade stolčki, na katerih trdovratno sede? Saj se menda ta čudež ne bo dogodil, da bodo oni nadaljevali »delo« tudi še takrat, ko ne bo več nobenega invalida živega?

Ali, kolikor so nam vse te reči znane, se nam zdi, da oni svoje posle vodijo tako, da bi tudi, ko več invalidov ne bo, opravičili svoj obstanek v tej za nje obljubljeni deželi.

Ali — skrbno skrbje, da sprejmejo, če Bog da, nove invalide!

Mi z obema rokama podpisujemo ta krik »Ratnega Invalida« in vključ ekspeditivnosti invalidskega sodišča v Ljubljani, ima isto tudi preveč zaostankov in bi lahko poslovalo hitreje.

Naše gibanje

Novo mesto. Člani in članice! Krajevni odbor poziva slednjič vse zamudnike v plačilu na članarini in za list »Vojni invalid«, da storite takoj svojo dolžnost do organizacije, ker je v nasprotnem slučaju to zadnja številka, ki jo prejmete. Posledice si pripišite sami, zlasti sedaj, ko se borimo z vsemi dopustnimi sredstvi za vas in za nov pravičen in socialen invalidski zakon. Brez lista bodete zgubili zopet vse zveze, ki so vam za dosego pravic neobhodno potrebne. Marsikateri bi danes lahko živjal, čeprav skromne pravice, toda, ker ni bil član organizacije, jih je po lastni neprevidnosti zgubil, kar nam bo vsak prizadeti potrdil, ko bo to čital. Mi jamčimo za plačilo lista za vsakega člana, vi pa jamčite za plačilo Krajevne odboru, dokler članstva ne odpravite. Zato bomo zaostanke znali od vas iztirjati po določilih naših pravil, ki so oblastveno potrjena in priznana. Od nas zahtevate vse mogoče stvari, ni dneva, da bi nas ne nadlegovali z raznimi prošnjami. Mi vas vsako uslugo radi napravimo, napravite tudi vi svojo dolžnost tako, ker vam bomo vsem prizadetim v nasprotnem slučaju vračali milo za drago in vas začeli odklanjati. Krajevni odbor.

Kranj. Krajevni odbor UVI v Kranju opozarja vse one člane in članice, ki še niso poravnali članarine za celo leto, in one, ki dolgujejo drugo polovico leta, da čim prej poravnate, ker v drugi številki našega lista bo vsak posamezno objavljen. Nadalje imajo slediči za dvigniti članske knjižice pri tajniku tov. Kosmaču na mestni tehtnici pri kolodvoru v Kranju:

tov. Kristanc Janez, Grašič Alojzij, Gorjanc Franc, Nadiževac Valentin, Milač Franc, Erzar Jožef, Veternik Janez, Lokar Viktor, Rozman Lovro. Tovarišice: Štrupi Marija, Jenkole Marija, Rogač Mihaela, Šilar Marija, Zupan Marja, Aljančič Franciška, Valenčič Franciška, Rebernik Franciška, Vidmar Angela, Fajfar Marija in Gros Ivana.

Kozje. Ustanovni občni zbor Krajevnega odbora udruženja vojnih invalidov v Kozjem se vrši dne 26. septembra v gostilni Guček (Friškovič) v Kozjem. Začetek ob pol 10. uri. Udeležite se občnega zbora polnoštevno!

Kozje. Vsem članom udruženja vojnih invalidov v občinah Kozje, Pilštanj, Podsreda, Sedlarjevo, Podčetrtek in Št. Peter se naznanja, da se vrši ustanovni občni zbor dne 26. septembra t. l. v gostilni Guček v Kozjem. Pozivate se, da se občnega zbora udeležite prav vsi člani in da pripeljete tudi še neorganizirane vojne žrtve s seboj. Nujno potrebna je ustanovitev Krajevnega odbora v Kozjem, zato naj na občnem zboru ne manjka niti eden invalid in nobena vojna vdova!

*

Vsem novim in starim članom iz Kozja in okoliških občin, ki so se letos včlanili (dne 9. maja, potem pri poverjeniku Valenčaku ter na shodu dne 8. avgusta in naslednje tri dni), pa še niso oddali svojih slik za članske knjižice, naročamo, da si priskrbijo in pri tov. Valenčaku oddajo svoje slike tekom tega meseca, najkasneje do dne

Pogrebi invalidov s predpisanimi vojaškimi častmi

Če umre invalid in je tam v tistem mestu ali kraju vojaško poveljstvo, je v vojaških predpisih določilih za pogreb vojne žrtve, ki ni oficir, določilo, da se pogreba mora udeležiti posadka z določenim številom podoficerjev in možva. In je dostavljeno: »s predpisanimi vojaškimi častmi«. O salvi ni direktno govora in je to odvisno od poveljnika, kako odredi. Slučaj pogreba v Novem mestu, invalida-neoficirja je pokazal, kakšnega mnenja o vojnih žrtvah je poveljnik mesta. Tam je poveljnik določil četo, ki je tudi oddala salvo. (Glej dopis: Naši grobovi.) Zato je tudi odvisno od vsakega Krajevnege odbora, kako zna pridobiti poveljnika mesta, da odredi »z vojaškimi častmi« pri pogrebu vojne žrtve.

26. septembra (do ustanovnega občnega zbora). Kdor ima par let staro sliko, tudi velja. Če pa take ni, mora biti nova. — Tisti člani, ki ste po shodu vložili razne prošnje in pritožbe, se nemudoma zglasite pri poverjeniku Valenčaku (kateri še tega niste storili), da jih podpišete, obenem pa dvignete listine, ki ste jih takrat oddali. K. O. Sevnica.

SHOD VOJNIH ŽRTEV V KOZJEM.

Krajevni odbor UVI v Sevnici je v zadnjem času poživil organizacijsko gibanje v kozjanskem kraju in je v Kozjem postavil tudi svojega poverjenika. Tamkaj je že pred nekaj leti obstojal samostojni Krajevni odbor, toda je zaspal, ne toliko radi nezavečnosti članstva, pač pa, ker ni bilo pravega vodstva. Sedaj pa se je zopet pokazala potreba organizacije, ker so se naši ljudje čutili prezapuščene, prizadete in pozabljene z ozirom na oddaljenost od drugih organizacij.

To je pokazal shod, ki se je vršil v nedeljo 8. avgusta 1937 v Kozjem in kateri je sklical Krajevni odbor iz Sevnice z namenom, da se pozneje ustanovi zopet samostojna organizacija. Velika soba, podobna dvorani, je bila nabito polna. Čeprav se je shod začel eno uro pozneje kot je bil določen; vsled zamude avtobusa, so navzoči vztrajali.

Kot delegati so došli tov. Senica in Fabjančič za Krajevni odbor v Sevnici, tov. Tomc pa za Oblastni odbor v Ljubljani. Tov. Senica je otvoril shod z razložitvijo zakaj je sklican, da je članstvo brez organizacije preveč prizadeto in zapuščeno, da se mora držati naše skupne organizacije, v kateri je edina moč proti našemu mizernemu vprašanju in je končno pozival navzoče, da takoj pristopijo začasno k sevnški organizaciji, v kratkem pa bo v Kozjem sklican ustanovni občni zbor.

Tov. Fabjančič pa je primerjal z drastičnimi slučajmi, kako se godi danes vojnim žrtvam, odkar imamo tak nesocialen invalidski zakon in je z različnimi umestnimi predlogi pozival, da se mora nujno spremeniti. Zato pa je rekel, da nam je potrebna edino organizacija in skupni nastop. Žel je mnogo priznanja in pritrjevanja.

Končno je tov. Tomc iz Ljubljane podal popolno sliko današnje zaščite vojnih žrtev, pojasnil, koliko je bilo že borbe, ki jo vodi edino naša organizacija, drugi pa se nihče ne briga za naše vprašanje. Tudi je pojasnil sedanje uspehe in priprave, ki se vrše za popolnoma nov pravičnejši invalidski zakon.

Navzoči so prosili za mnogo pojasnil, katera so dajali delegati.

Po shodu se je takoj vpisovalo člane in članice, katerih se je precej priglasilo, drugi, ki niso mogli čakati, pa so obljubili priti prihodnje dni.

Ker se je našlo zopet vodstvo za organizacijo in sicer sedanji poverjenik in nekaj drugih mož, izgleda, da bo lahko Krajevni odbor v Kozjem zopet deloval in imel dovolj članstva. Sklenilo se je približno v enem mesecu sklicati ustanovni občni zbor. Kakor je pokazal shod in zanimanje članstva, bodo vsi do zadnjega prišli tudi na občni zbor in privedli še druge. — Na svidenje!

